

Relativní věty uvozené výrazem *jak*

Radek Šimík
ve spolupráci s Jakubem Slámou

FACULTY OF ARTS
Charles University

Přednáška v Jazykovědném sdružení

Praha (online)
8. října 2020

Výzkumné otázky

Otázky

Jak se liší zdánlivě synonymní vztažné věty uvozené *co* vs. *jak*?

- (1) a. [...] honil toho medvěda **co** furt utíkal na ten sever [...]
- b. [...] honil toho medvěda **jak** furt utíkal na ten sever [...] **K**

Jak se liší *jak*-relativa od jiných typů *jak*-vět?

- (2) a. Viděl medvěda, **jak** žere [= žrát] naše zásoby. PSEUDORELATIVA
- b. Vyprávěl nám, **jak** byli u moře. OKOLNOSTNÍ JAK
- c. Víš, **jak** jsme byli v Praze? PŘIPOMÍNKOVÉ JAK
- d. ...

Jaké specifické vlastnosti mají *jak*-relativa a jak je lze vysvětlit?

Relativizační strategie

Typy *jak*-konstrukcí

Sémantika *jak*-relativ

Korpus

Relativizační strategie

Typy *jak*-konstrukcí

Sémantika *jak*-relativ

Korpus

Typy českých vztažných vět

Čeština má celou řadu relativizačních strategií. Výrazy v (3) se zdají být synonymní; relativní věta v (4) nepomáhá identifikovat konkrétního referenta, nýbrž druh.

(3) a. ta rukavice, **kte**rou našel na chodníku

b. ta rukavice, **ji**ž našel na chodníku

c. ta rukavice, **co** (**ji**) našel na chodníku

d. ta rukavice, **jak** (**ji**) našel na chodníku

(4) ta(ková) rukavice, **jakou** našel na chodníku

Rozdílly se zdají být především otázkou **rejstříku**: typ *který* je neutrální, typ *jenž* formální až knižní, typy *co* a *jak* hovorové, příp. nespisovné.

Sémantické rozdíly

Existují i některé nepříliš probádané **sémantické/funkční rozdíly** mezi jednotlivými typy (srov. Zubatý 1918; Šimík 2008). Příkladem je schopnost tvořit tzv. srovnávací třídy (*comparison class*) u superlativů. Tento typ relativ je tvořen primárně pomocí výrazu *jaký* (ca. 10 %) příp. *co* (bez resumptiva) (ca. 2 %), je však relativně neobvyklý s *který* a *jenž* (ca. 0.2 %) a *co* s resumptivem. V našem vzorku jsme nenašli žádný případ s *jak* (ať už s resumptivem či bez něj).

- (5) a. to byla ta nejbáječnější věc, **jakou** kdy spatřil
b. to byla ta nejbáječnější věc, **co** kdy spatřil
c. ?to byla ta nejbáječnější věc, **kterou** kdy spatřil
d. ?to byla ta nejbáječnější věc, **již** kdy spatřil
e. ?to byla ta nejbáječnější věc, **co ji** kdy spatřil
f. ?to byla ta nejbáječnější věc, **jak (ji)** kdy spatřil

K

→ první relevantní rozdíl mezi *co* a *jak*

Sémantické rozdíly

	syn2015				oral v1	
	jaký	co	který	jenž	jak	co
celkem	15435	15811	604201	56631	572	706
superlativ (v dané funkci)	1479	344	1326	99	0	14
	9.58%	2.17%	0.22%	0.17%		1.98%
koeficient (celkem)	1.00	.55	1.00	1.00		
koeficient (superlativ)	.98	.90	.45	.40		

Tabulka: Relativum ve funkci srovnávací třídy podle typů relativa

- Dotaz (celkem): [tag="N.*"] [word=","] [tag="PJ.*"] / [lemma="který"] / [lemma="jaký"] / [word="co"] (syn2015)
- Dotaz (superlativ): [tag="A.....3.*"] [tag="N.*"] [word=","] [tag="PJ.*"] / [lemma="který"] / [lemma="jaký"] / [word="co"] (syn2015)
- Koeficient (celkem): proporce relevantních výskytů (vztažných vět) v náhodně vybraných 40 výskytích (1.00 = 100%).
- Koeficient (superlativ): proporce užití v dané funkci (srovnávací třídy superlativu) z náhodně vybraných 40 výskytů.
- Absolutní frekvence v tabulce jsou vynásobeny příslušným koeficientem.
- Rozdíl mezi chováním *co* v SYN a ORALu není signifikantní ($\chi^2 = .11, p = .74$).

Sémantické rozdíly

Obdobné je chování při relativizaci predikátů (dosud nepodpořeno korpusem):

- (6) a. Není to takový neznaboh, za **jakého** ho máte.
b. ?Není to takový neznaboh, za **kterého** ho máte.
c. ?Není to takový neznaboh, za **něžž** ho máte.
d. ?Není to takový neznaboh, **co** ho za **něj** máte.
e. ?Není to takový neznaboh, **jak** ho za **něj** máte.

Další známé rozdíly

Relativně dobře probádaný je rozdíl mezi *co*-relativy s resumptivy a bez nich – v případech, kdy je tato opozice relevantní, tedy ve funkci akuzativního objektu; srov. (7a) vs. (7b):

- (7) a. [...] se nemůžu dostat do kalhot **co** sem si [(**je**)] koupila minulej rok [...] **K**
b. [...] vod těch lidí **co jim** [srov. *∅] patří příjezdová cesta. **K**

(Ne)přítomnost resumptiva v případech jako (7a) je regulována řadou faktorů a ty mají vliv spíše pravděpodobnostní než kategorický (Toman 1998; Čech & Šimík 2006; Šimík 2008; Fried 2010, 2011; Fried & Lipská 2020):

- sémantické faktory (viz výše)
- restriktivnost vztahné věty (nerestriktivní vyžadují přítomnost resumptiva)
- kvantifikační determinátor (kvantifikace činí přítomnost resumptivum méně pravděpodobnou)
- životnost referenta (přítomnost pravděpodobnější s životnými/lidskými referenty)
- gramatické číslo (přítomnost pravděpodobnější v singuláru)

Interakce a případné konflikty mezi výše uvedenými faktory nejsou doposud systematicky probádány, lze však očekávat následující hierarchii mezi:

- (8) sémantika/restriktivnost > kvantifikace > životnost > číslo

Relativizační strategie

Typy *jak*-konstrukcí

Sémantika *jak*-relativ

Korpus

Polyfunkčnost *jak*

Způsob, metoda, nástroj...

Sæbø 2015

- (9) A **Jak** jsi toho psa hladil?
B Jemně. / Proti srsti. / Větví. / ...

Kauzální *jak* (≈ *proč*)

Fleury & Tovina to appear

- (10) [...] **jak** může být tak nelidský?

K

Okolnostní *jak* (≈ *že*)

Legate 2010

- (11) a. Soused vyprávěl, že [**jak**] už sedí, jí a pije [...]
b. Velice dobře si pamatuji, že [**jak**] venku bylo teplo, [...]

K

K

Apoziční *jak*

- (12) No, **jak** slyšíš, mami, tak jsem to nakonec zvedl.

K

Podmínkové/Časové *jak* (≈ *když/jakmile*)

- (13) **Jak**(mile) se tam ukážeš, hned tě odchytnou.

Pseudorelativa vs. *jak*-relativa

Následující souvětí je dvojnásobné; srov. (14a) a (14b).

- (14) [...] když jsem viděl toho surovce, **jak** se na tebe vrhá [...] K
- a. „když jsem viděl toho surovce vrhat se na tebe“
 - b. „když jsem viděl toho surovce, který se na tebe (někdy) vrhá“

Ve významu (14a) se jedná o tzv. **pseudorelativum** (Cinque 1996; Čaha 2004); ve významu (14b) o *jak*-relativum.

Pseudorelativa nejsou závislá na substantivu, nýbrž na slovese → možnost pronominalizovat či úplně vypustit substantivum:

- (15) a. když jsem **ho** viděl, **jak** se na tebe vrhá
b. když jsem viděl, **jak** se na tebe vrhá
- (16) a. *když jsem **ho** viděl, **který** se na tebe vrhá
b. *když jsem viděl, **který** se na tebe vrhá
(negramatické při zamýšleném významu)

Jak-relativa jsou relativa

Základní vlastností relativní věty je, že je v ní sémanticky – nikoliv však formálně – přítomna subsantivní hlava, na níž je věta závislá.

(17) ty Lidovky_{*i*} **jak** sem říkala mamce aby mi poslala ___{*i*} kvůli těm zkouškám_{*K*}

Jak-relativa tuto vlastnost mají:

(18) a. *ty Lidovky_{*i*} **jak** sem říkala mamce aby mi poslala **ty Lidovky/noviny**_{*i*} kvůli těm zkouškám

b. *ty Lidovky **jak** sem říkala mamce že jsem se učila na zkoušku

Vztah mezi hlavou a její reprezentací ve vztažné větě je omezen syntaktickou lokalitou (→ tzv. syntaktický pohyb); srov. (19b) a (17)

(19) a. říkala sem mamce **to**, aby mi poslala ty Lidovky kvůli těm zkouškám

b. *ty Lidovky_{*i*} **jak** sem říkala mamce [„syn. ostrov“ **to**, aby mi poslala ___{*i*} kvůli těm zkouškám]

Relativizační strategie

Typy *jak*-konstrukcí

Sémantika *jak*-relativ

Korpus

Jak vs. co

V mnoha kontextech jsou *jak* vs. *co* zaměnitelné.

- (20) a. já sem si ho totiž spletla s tím klukem **jak** s náma hrál loni K
b. já sem si ho totiž spletla s tím klukem **co** s náma hrál loni
- (21) a. toho králíka **co** si slíbil chci K
b. toho králíka **jak** si slíbil chci

Jsou však případy, kdy *jak* nemůže být zaměněno za *co*.

- (22) a. my sme tam měli jednoho takle magistra **co** si dělá doktorandský a učil nás tam nějakej seminář K
b. ?my sme tam měli jednoho takle magistra **jak** si dělá doktorandský a učil nás tam nějakej seminář
- (23) a. vim že chutnala všem když sem jí dělala na nějakou oslavu **co** pořádala kamarádka K
b. ?vim že chutnala všem když sem jí dělala na nějakou oslavu **jak** pořádala kamarádka

Jak vs. co

Pozorování:

- Případy, kdy *jak* nemůže být zaměněno za *co*, jsou časté.
- Případy, kdy *co* nemůže být zaměněno za *jak*, se hledají těžko.
- Z toho plyne, že *co* má širší distribuci než *jak*.
- A z toho pro změnu plyne, *jak* má specifičtější funkci/význam.

Sémantický rys specifický pro *jak*:

- *Jak* „aktivuje společnou znalost referenta vyjádřeného hlavou ze strany mluvčího a adresáta.“ (Karlík & Šimík 2017)
- Poldauf (1955): rys [ověřitelnost smysly nebo pamětí]

Plán:

- Zpřesnit analýzu
- Otestovat na korpusu
- Proč právě *jak*?

Základní funkce *jak*-relativ

Hypotéza

Základní funkcí *jak*-relativa není vymezit množinu možných referentů, nýbrž identifikovat referenta, jehož existence je předpokládána.

Důsledky:

- Existence referenta je presuponována.
- Identifikující vlastnost (denotace *jak*-relativa) musí být dobře známá posluchači.
- *Jak*-relativa musí plnit svou specifickou funkci – identifikaci referenta. Nejsou přirozená, je-li již referent identifikován.
- Nerestriktivní sémantika je pouze zdánlivá.

Další související vlastnosti:

- evidencialita
- obligatorní orientace na adresáta

Existence referenta

Jak-relativa **předpokládají (presuponují) existenci referenta**, jež modifikují.

- Referent nemůže být nově uvozen:

(24) my sme tam měli **jednoho** takle magistra **co** [?**jak**] si dělá doktorandský a učil nás tam nějaký seminář K

- Existence referenta nemůže být negována:

(25) dneska už se **žádná** ženská, **co** [?**jak**] něco znamená, před třicátkou nevdává K

- Hlava nemůže být kvantifikovaná (technicky vzato: absence reference).

(26) [...] se normálně váleli smíchy **všichni** cizinci **co** [?**jak**] chodili voko K

→ existence referenta je nutná podmínka pro použití *jak*-relativa

→ níže: korpusová podpora

Reference k druhu

Druh se z jazykového hlediska často chová jako specifický typ entity. I z gramatického hlediska má reference k druhu velmi podobné vlastnosti jako reference ke konkrétním entitám. Ukazuje se, že i *jak*-relativa mohou modifikovat substantiva referující k druhu:

- (27) a. taky ste to měli takový ty ptáčky **jak** se do **nich** dala voda a pak se na ně pískało? K
- b. pamatujete si takový ty konvice **jak** měly tu písťalku? K
- c. to sú takové ty čižmy **jak** sa nosíja v Brodě K

I přes referenci k druhu zůstávají ostatní vlastnosti zachovány.

Obeznámenost s identifikující vlastností

Sémantika *jak* ovlivňuje nikoliv jen hlavu relativu, nýbrž **celou relativní větu**.

- (28) a. Ten nový podcast, **jak** jsme se o něm bavili a **co ho** / **který** *mimoходом* budou představovat na tiskovce příští týden, mě fakt nadchl.
↪ Adresát ví, že jsme se o tom podcastu bavili.
↯ Adresát ví, že bude příští týden představen na tiskovce.
- b. ?Ten nový podcast, **jak** jsme se o něm bavili a **jak ho** *mimoходом* budou představovat na tiskovce příští týden, mě fakt nadchl.
↪ Adresát ví, že jsme se o tom podcastu bavili.
↪ **!!!** Adresát ví, že bude příští týden představen na tiskovce.

Srov.: Karlík & Šimík (2017): Pouze znalost referenta.

- Aby identifikační funkce *jak*-relativa mohla být uplatněna, adresát musí být obeznámen s identifikující vlastností daného referenta.

NB: výraz *mimoходом* explicitně značí, (i) že se jedná o nerestriktivní vztahnou větu a (ii) že informace v ní obsažena je pro adresáta nová.

Poznámka k sémantickému dosahu výrazu *jak*

Dosah *jak* odpovídá jeho **povrchové pozici**, nikoliv pozici klauze, v níž je sémanticky obsažena hlava relativa. Srov.

(29) Nevím, *jak* Honzovi říkala, že to kolo opravila, ale vím, že...

- a. ... určitě ne telefonicky.
- b. ... určitě ne sama.

jak > říkala
jak > opravila

(30) Ta sousedka, *jak* jsem Honzovi říkal, že mi pomohla opravit kolo.

↔ Adresát ví, že jsem Honzovi říkal, že mi ta sousedka pomohla opravit kolo.

jak > říkala

↗ Adresát ví, že mi ta sousedka pomohla opravit kolo a není nutné, aby věděl, že jsem to Honzovi říkal.

jak > opravila

→ *jak* v *jak*-relativech je spojka, nikoliv (relativní) zájmeno

Identifikační funkce musí být uplatněna

V (31a) adresát (i) zná referenta, ale může mít problém identifikovat ho podle jména. Současně je (ii) obeznámen s tím, že daný referent uvádí *Poštu pro tebe*. V (31b) adresát (i) zná referenta a (ii) ví, že zemřel v roce 2011. Je však velmi nepravděpodobné, že adresátovi je identita Václava Havla neznámá.

- (31) a. vo Ester Janečkovéj **jak** dělá poštu pro tebe K
↔ Adresát ví, že Ester Janečková dělá poštu pro tebe.
↔ Mluvčí věří, že děláná *Pošty pro tebe* je vlastnost, která pomůže adresátovi identifikovat referenta.
- b. Václav Havel, **který/?jak/?co** umřel v roce 2011
↔ Adresát ví, že Václav Havel zemřel v roce 2011.
↔ **!!!** Mluvčí věří, že smrt v roce 2011 je vlastnost, která pomůže adresátovi identifikovat referenta.
- Mluvčí se musí domnívat, že adresát by mohl mít problém identifikovat zamýšleného referenta a že obsah *jak*-relativa mu k této identifikaci pomůže.
- Otevřený problém: *co*-relativum taky nezní přirozeně.

Evidenciální složka *jak*

Evidenciálnost specifikuje zdroj sdělované informace. U evidenciálních výrazů zdrojem bývá víc než jen všeobecná znalost světa: Hirschová 2013, 2017

- zrak (*očividně*)
- ostatní smysly (sluch, hmat, tělesné pocity)
- inference z diskurzivně relevantních faktů (*pravděpodobně*)
- převzatá od jiných osob (*prý*)

Jak-relativa v sobě nesou evidenciální významovou složku (srov. Poldauf 1955), která je ovšem dosti podspecifikovaná:

(32) Na to místo se hlásily tři ženy. . .

a. Získala ho ta kandidátka, **co/** která měla nejdelší zkušenosti v oboru.

↔ Adresát považuje za normální až triviální, že jedna z malého počtu kandidátek má nejdelší pracovní zkušenosti → **znalost světa postačuje**

b. Získala ho ta kandidátka, **jak** měla nejdelší zkušenosti v oboru.

↔ Adresát je obeznámen s informací, že daná kandidátka má nejdelší zkušenosti v oboru, a tato informace má evidenciální charakter (adresát byl přítomen pohovoru nebo o pohovoru od někoho slyšel)

→ **prostá znalost světa nepostačuje**

Orientace na adresáta

Některé epistemicko-evidenciální výrazy se vztahují buď k mluvčímu či adresátovi, příp. k explicitně vyjádřenému držiteli epistemického postoje.

- (33) a. Určitě tam byl.
↪ Mluvčí si je jistý.
- b. Určitě tam byl?
↪ Otázka na adresátovu jistotu.
- c. Karel tvrdil, že tam určitě byl.
↪ Karel si je jistý.

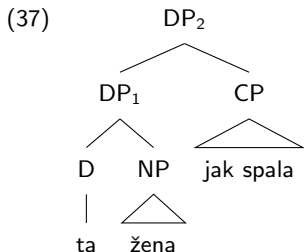
Evidenciální komponent *jak*-relativ se vztahuje vždy k adresátovi.

- (34) a. Přišel ten chlapík, jak tam včera spal.
↪ Mluvčí očekává, že adresát má evidenci o chlapíkově včerejším spaní.
- b. Přišel ten chlapík, jak tam včera spal?
↪ Mluvčí očekává, že adresát má evidenci o chlapíkově včerejším spaní.
- c. Karel tvrdil, že přišel ten chlapík, jak tam včera spal.
↪ Mluvčí očekává, že adresát má evidenci o chlapíkově včerejším spaní.

Syntax a kompozicionální sémantika *jak*-relativ

$$(35) \llbracket \text{jak} \rrbracket^{w,c} = \lambda P \lambda x : \boxed{\text{ví}(w)(\text{ADR}(c), P(x)) \wedge \text{EVID}(\text{ADR}(c), P(x))} . P(x)$$

(36) ta žena, jak spala

- Demonstrativum jako tranzitivní element – jeden argument = NP restrikce, druhý = ukotvení v kontextu či situaci (Schwarz 2009; Wolter 2006; Elbourne 2008; Šimík 2016; Ahn 2019)
- Relativní věta je argumentem demonstrativa, příp. jiného determinátoru, který dává vzniknout referenčnímu výrazu.

(38) $\llbracket \text{DP}_2 \rrbracket^{w,c}$

- význam je definován, platí-li, že adresát ví a má k dispozici evidenci, že daná žena spala; je-li význam definován, pak
- = ta žena, která spala

Relativizační strategie

Typy *jak*-konstrukcí

Sémantika *jak*-relativ

Korpus

Shrnutí dosavadních zjištění

- presupozice existence, referenčnost
- obeznámenost s identifikující vlastností
- *jak* je spojka (povrchový dosah)
- obligatornost identifikační funkce
- evidencialita
- orientace na adresáta

Shrnutí dosavadních zjištění

- presupozice existence, referenčnost
 - korpus: absence kvantifikátorů, *srovnávací třída superlativů
- obeznámenost s identifikující vlastností
- *jak* je spojka (povrchový dosah)
- obligatornost identifikační funkce
- evidencialita
- orientace na adresáta

Shrnutí dosavadních zjištění

- presupozice existence, referenčnost
 - korpus: absence kvantifikátorů, *srovnávací třída superlativů
- obeznámenost s identifikující vlastností
 - korpus: vyšší frekvence tzv. připomínacího demonstrativa (?)
- *jak* je spojka (povrchový dosah)
 - korpus: ?
- obligatornost identifikační funkce
 - korpus: ?
- evidencialita
 - korpus: ?
- orientace na adresáta
 - korpus: ?

Korpusová sonda

Autor: Jakub Sláma

	jak	co
Korpus	oral v1	oral v1
Dotaz	[tag="N.*"] [lemma="jak"]	[tag="N.*"] [lemma="co"]
Dokladů	4207	3975
Po pročištění	572	706
Anotace	hlava (lemma, větněčlenská platnost v RV), determinátor hlavy, gram. číslo hlavy, predikát v řídící větě, přítomnost a typ resumtiva, množství demonstrativ	

Determinátory

Hlavy *jak*-relativ jsou modifikovány **demonstrativy** výrazně **více** než hlavy *co*-relativ ($\chi^2 = 72.3, p < .0001$).

	jak	co	
demonstrativum	519	506	1025
jíný	53	200	253
	572	706	1278

Hlavy *jak*-relativ jsou modifikovány **kvantifikačními** (resp. neurčitými či superlativními) determinátory/adjektivy výrazně **méně** než hlavy *co*-relativ ($\chi^2 = 56.0, p < .0001$).

	jak	co	
kvantifikační	3	75	78
jíný	569	631	1200
	572	706	1278

→ hypotéza obligatorní referenčnosti hlavy *jak*-relativ potvrzena

Demonstrativa v relativní větě

Příklad:

(39) mně se tam hrozně líbila fakt ta nabídka **jak** byla teďka v **tom** v **tý** Akademii
věd někde v **tý** Krči

K

Jak-relativa obsahují „pomocná“ demonstrativa výrazně častěji než *co*-relativa ($\chi^2 = 29.8, p < .0001$; data z dřívější verze anotovaného korpusu).

	jak	co	
přítomnost	166	99	265
absence	405	523	928
	571	622	1193

→ nepřímá podpora hypotézy, že obsah *jak*-relativa je adresátovi znám

Další zjištění

- singulár je výrazně pravděpodobnější (resp. plurál méně pravděpodobný) u *jak*-relativ
 - souvislost s referenčností?
- žádný vliv vidu (jak u predikátu řídícího, tak toho ve vedlejší větě)
- relativizace fakultativních větných členů (přísluvečných určení) pravděpodobnější u *jak*-relativ

Shrnutí a výhled

Shrnutí

- *Jak*-relativa jsou jen zdánlivě synonymní s *co*-relativy.
- *Jak*-relativa jsou sémanticky specifičtější než *co*-relativa.
- Hlavní funkcí *jak*-relativa je pomoci adresátovi identifikovat referenta, nikoliv omezit třídu možných referentů.
- Existence referenta se bere jako samozřejmá (je presuponovaná).
- Aby mohla být identifikace úspěšná, adresát musí být dobře obeznámen s tím, že vlastnost vyjádřená *jak*-relativem je vlastností referenta.
- Kvantifikační, neurčité a podobné hlavy jsou u *jak*-relativ prakticky vyloučeny.

Výhled

- Korpus má své limity při analýze sémantiky; užití jiných metod k podpoře závěrů docílených pomocí introspekce.
- Proč právě *jak*?
- Co nám případ *jak*-relativ říká o sémantice spojek?

Shrnutí a výhled

Děkuji za pozornost!

Shrnutí

- *Jak*-relativa jsou jen zdánlivě synonymní s *co*-relativy.
- *Jak*-relativa jsou sémanticky specifičtější než *co*-relativa.
- Hlavní funkcí *jak*-relativa je pomoci adresátovi identifikovat referenta, nikoliv omezit třídu možných referentů.
- Existence referenta se bere jako samozřejmá (je presuponovaná).
- Aby mohla být identifikace úspěšná, adresát musí být dobře obeznámen s tím, že vlastnost vyjádřená *jak*-relativem je vlastností referenta.
- Kvantifikační, neurčité a podobné hlavy jsou u *jak*-relativ prakticky vyloučeny.

Výhled

- Korpus má své limity při analýze sémantiky; užití jiných metod k podpoře závěrů docílených pomocí introspekce.
- Proč právě *jak*?
- Co nám případ *jak*-relativ říká o sémantice spojek?

References I

- Ahn, Dorothy. 2019. *THAT thesis: A competition mechanism for anaphoric expressions*. Cambridge, MA: Harvard University dissertation. <https://ling.auf.net/lingbuzz/004742>.
- Caha, Pavel. 2004. *Konstrukce akuzativu s infinitivem v češtině, minimalistický model*. Brno: Masaryk University MA thesis.
- Čech, Radek & Radek Šimík. 2006. Distribuce plných a prázdných akuzativních resumptiv: Korpusová analýza. In Nina Doležalová, Daniela Dvořáková, Radim Ošmera & Kateřina Říhová (eds.), *Setkání bohemistů Cikháj 2005: Sborník*, 19–24. Brno: Masarykova Univerzita.
- Cinque, Guglielmo. 1996. The pseudo-relative and ACC-ing constructions after verbs of perception. In *Italian syntax and universal grammar*, 244–275. Cambridge: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511554261.009>.
- Elbourne, Paul D. 2008. Demonstratives as individual concepts. *Linguistics and Philosophy* 31(4). 409–466. <https://doi.org/10.1007/s10988-008-9043-0>.
- Fleury, Damien & Lucia Tovina. to appear. On the pragmasemantics of a high adjunct wh-word. In *Proceedings of the 49th Linguistic Symposium on Romance Languages*, .
- Fried, Mirjam. 2010. Accusative resumptive pronoun in the Czech relative clauses with absolutive relativizer *co*. *Korpus – gramatika – axiologie* 2010(1). 16–29.
- Fried, Mirjam. 2011. Vztažné věty s nesklonným *co*. In František Štícha (ed.), *Kapitoly z české gramatiky*, 1126–1143. Praha: Academia.
- Fried, Mirjam & Karolína Lipská. 2020. Dvě relativizační strategie v češtině: Konstrukčněgramatický přístup. *Naše řeč* 103(1–2). 37–54.
- Hirschová, Milada. 2013. Sentence adverbials and evidentiality. *Research in Language* 11(2). 131–140. <https://doi.org/10.2478/v10015-012-0022-8>.
- Hirschová, Milada. 2017. Evidenciálnost. In Petr Karlík, Marek Nekula & Jana Pleskalová (eds.), *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*, Praha: Nakladatelství Lidové noviny.
- Karlík, Petr & Radek Šimík. 2017. Vztažná věta s jmenovou hlavou. In Petr Karlík, Marek Nekula & Jana Pleskalová (eds.), *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*, Praha: Nakladatelství Lidové noviny.
- Legate, Julie Anne. 2010. On how *how* is used instead of *that*. *Natural Language & Linguistic Theory* 28(1). 121–134. <https://doi.org/10.1007/s11049-010-9088-y>.
- Poldauf, Ivan. 1955. Vztažné věty v angličtině a češtině. In *Sborník Vysoké školy pedagogické: Jazyk a literatura, II*, 159–194. Olomouc: Státní pedagogické nakladatelství.
- Sæbø, Kjell Johan. 2015. “How” questions and the manner–method distinction. *Synthese* <https://doi.org/10.1007/s11229-015-0924-9>.
- Schwarz, Florian. 2009. *Two types of definites in natural language*. Amherst, MA: University of Massachusetts dissertation. <https://scholarworks.umass.edu/dissertations/AAI3380015>.

References II

- Šimík, Radek. 2008. Specificity in (Czech) relative clauses. In Jacek Witkoś & Gisbert Fanselow (eds.), *Elements of Slavic and Germanic grammars: A comparative view*, 177–198. Frankfurt am Main: Peter Lang.
- Šimík, Radek. 2016. On pragmatic demonstratives: The case of pragmatic discourse anaphora in Czech. In Nadine Bade, Polina Berezovskaya & Anthea Schöller (eds.), *Proceedings of Sinn und Bedeutung 20*, 640–657.
<http://semanticsarchive.net/sub2015/SeparateArticles/Simik-SuB20.pdf>.
- Toman, Jindřich. 1998. A discussion of resumptives in Colloquial Czech. In Željko Bošković, Steven Franks & William Snyder (eds.), *Formal Approaches to Slavic Linguistics (FASL) 6: The Connecticut Meeting 1997*, 303–318. Ann Arbor, MI: Michigan Slavic Publications.
- Wolter, Lynsey. 2006. *That's that: The semantics and pragmatics of demonstrative noun phrases*. Santa Cruz, CA: University of California dissertation.
- Zubatý, Josef. 1918. *Jenž, který, kdo, co. Naše řeč* 2(2). 37–44.